

ATypI 2006: 50. TIPOGRAFSKA KONFERENCA

ATypI je kratica za mednarodno tipografsko združenje – *Association Typographique Internationale*. Združenje je bilo ustanovljeno leta 1957. Povezuje tipografe, posameznike in podjetja, ki se ukvarjajo z izdelavo, trženjem in prodajo fontov, raziskovalce, učitelje ter ljubitelje tipografije. Organizacija zbira in posreduje informacije o mednarodnem dogajanju na področju tipografije, razpisuje in podeljuje nagrade na področju oblikovanja pisav ter organizira vsakoletno mednarodno tipografsko konferenco.

Prva konferenca je bila v letu ustanovitve tipografskega združenja, torej leta 1957. Gostilo jo je mesto Lausanne, ki je bilo ponovno »tipografsko mesto« leta 1977. Največkrat do sedaj je bila konferenca organizirana v Parizu, v letih 1959, 1960, 1967, 1974 in 1989. Dodatno pa sta konferenco gostili še francoski mesti Beaune (1982) in Lyon (1998). Velikokrat, kar desetkrat, je bila konferenca v nemških mestih: Düsseldorf (1958), Mainz (1966 in 1981), Frankfurt (1968 in 1988), Hamburg (1976), München (1978), Berlin (1983), Kiel (1985) in Leipzig (2000). Na Otoku je bila konferenca petkrat, in sicer v Cambridgeu (1964), Londonu (1971 in 1984), Oxfordu (1990) in Readingu (1997). Avstrijski Dunaj je konferenco gostil dvakrat, v le-

Slika 1. Pogled izpred fakultete za umetnost na del Lizbone in znamenito katedralo Sé iz 12. stoletja.

tih 1963 in 1979. Enako tudi danska prestolnica København, in sicer v letih 1973 in 2001, češka Praga v letih 1969 in 2004 ter španska Barcelona v letih 1972 in 1995. V Švici je bila konferenca še v mestih Zürich (1965) in Basel (1980 in 1986). Italija je konferenco gostila trikrat, v Veroni (1962), Parmi (1991) in Rimu (2002). Dvakrat je bila organizirana v belgijskih mestih, to sta bili Brugge (1970) in Antwerpen (1993). Dvakrat je bila konferenca tudi na Nizozemskem, v mestu Zandvoort (1961) in v prestolnici Haag

(1996). V Evropi so bile konference še v Varšavi (1975), Budimpešti (1992) in Helsinkih (2005). Na ameriški celini pa so bile konference v New Yorku (1987), San Franciscu (1994) in Bostonu (1999) ter Vancouvru (2003).

Jubilejna, petdeseta konferenca je bila v portugalski Lizboni med 27. septembrom in 1. oktobrom letos. Soorganizatorstvo lizbonske konference je pripadlo univerzi v Lizboni oziroma njeni fakulteti za umetnost, kjer so bila tudi vsa konferenčna predavanja. Tema letošnje konference – ime-

novana tipografska potovanja – naj bi poudarjala petdesetletno tipografsko pot, hkrati naj bi nakazovala na pomembnost združevanja (tudi na vsakoletni konferenci) strokovnjakov, učiteljev in ljubiteljev tipografije iz različnih dežel in celin. Poleg tega tema označuje in je tudi tematsko pokrivala oziroma omogočala »potovanja« na različna področja tipografije, ki jih danes ne moremo več obravnavati strogo ločeno. Sodobno bi temu dejali, da je za kakovostno, uporabno in tudi vsečno tipografijo nujno potrebna multidisciplinarnost obliko-

Levo slika 2.
Skice napisov Williama Addisona Dwigginsa.

Levo spodaj slika 3.
Izsek dela Adriana Frutigerja.

Spodaj slika 4.
Primer predstavitve nove pisave.

vanja, tehnologije, psihologije, tudi še zgodovine in sociologije.

Prav zaradi multidisciplinarnosti na področju tipografije je konferenca zelo dobro pokrivala različna tematska področja. Prva dva dneva sta bila namenjena tehnologiji. Na t. i. tehnološkem forumu (*TypeTech Forum*) so strokovnjaki in raziskovalci po-

sredovali novosti in dopolnitve o podpori OpenType zapisa fontov v različnih aplikacijah, o obstoječih težavah s tem zapisom ter možnostih popravkov, o podpori nabora znakov UNICODE, o imenovanju glifov in kodiranju znakov, o poenotenju imenovanja fontov in njihove kompatibilnosti na področju prirezova-

nja, ascenderja, descenderja in razmika v različnih operacijskih sistemih. Govorili so o možnosti, da se Adobov zapis OpenType, ki je bil prvotno izdelan za latinične pisave, uporabi za arabsko ali katero drugo pisavo. Predstavljena je bila primerna uporaba mnogovrstnih matric (*multiple master*) glede na mo-

žnosti kreiranja, na primer kapi-
telk in zožene različice pisave. Podana so bila podrobnejša navodila o interpolaciji popolnoma ravnih potez posameznih črkovnih in nečrkovnih znakov. Izpostavljeni so bili problemi in možnosti tehnološke podpore številčno bogatim pisavam latinice ali nelatiničnim pisavam, ki zah-

tevajo navadno večji nabor znakov, ter znake, katere sestavlja večje število glifov (devanagari, japonsčina ipd.). Predstavljene so bile možnosti zaščite fontov zoper njihovo nedovoljeno uporabo z vgradnjo zaščite – EEU-LAA (*Electronic End-User License Agreement Abstract*) – v FontLab. Naslednje različice oziroma nadgradnje programa naj bi vsebovale zaščito, s katero bi bilo omogočeno sledenje uporabi licenc za posamezne fonte. Izboljšave programa naj bi tudi pripomogle k lažji nadgradnji fontov za nadzor binarnih tabel fonta.

Desno slika 5.
Predstavitev študentskih del.

Levo slika 6.

Na lizbonskih stavbah in izložbah trgovin se prepletajo stari, originalni napisi in novi, ki označujejo trenutno prodajalno.

Posredovana je bila optimizacija prirezovanja, še posebej pri znakih z večjim številom glifov. Novosti naj bi bile tudi na področju poenotenja, uporabnosti v obeh operacijskih okoljih (Windows in Mac OS X) v tretji različici programa BitFonter.

V naslednjih dneh so se zvrstila predavanja, ki so pokrivala druga tematska področja. Izčrpno so bile predstavljene teme tipografskega oblikovanja v Braziliji in Španiji, brazilski grafiti ter kaligrafija na Portugalskem. Poleg tega tudi tipografsko oblikovanje posameznikov in značilnosti tipografskega oblikovanja v različ-

nih okoljih, na primer Evropa, Bližnji in Daljni vzhod. Predstavljeni so bili zgodovinski pregledi tipografskega oblikovanja in tipografov v Evropi, njihovi morebitni vplivnosti na drugih celinah (Južna Amerika, Azija). Prikazani so bili izbori in uporabe pisav za različne namene informiranja: usmerjevalni napisi na letališčih, železniških postajah, označevanje železniških postaj ter avtobusnih in metrojskih postajališč, oblikovanje metrojskih, avtobusnih in železniških vozniških redov in vozovnic s podatki o mogočih povezavah in prestopih. Govorili so o vzrokih in po-

menu grafičnega in tipografskega preoblikovanja ameriških in evropskih časopisov. Podane so bile nekatere možnosti preverjanja kakovosti novooblikovanih pisav glede na končno uporabo – konvencionalne grafične tehnike ali sodobni digitalni mediji. Poudarjene so bile potrebe in možnosti zaščite zoper nelegalno uporabo fontov. Posredovani so bili nekateri rezultati raziskav o čitljivosti pisav za različne vrste tiskovin in za različne digitalne medije (spletne strani, e-pošta, e-knjige ipd.). Predstavljeni so bili tudi raziskovalni projekti na področju tipografije, na primer pridobivanje podatkov za različno enciklopedično razvrščanje podatkov s širšega tipografskega področja.

V okviru konference je bilo organiziranih več razstav. Lizbonska fakulteta za umetnost je pripravila razstavo študentskih del in stvaritev portugalskih obliko-

valcev, ki so bili izdelani na letošnje konferenčno temo »tipografska potovanja«. SOTA – *The Society of Typographic Aficionados* – je vsakoletno tipografsko galerijo razstavila tudi v Lizboni. Predstavljene so bile nove pisave, ki so nastale v letos, tudi nekatere izbrane pisave iz letošnje *Letras Latinas*, dve retrospektivni razstavi; prva o življenju in delu tipografa in pisca Williama Addisona Dwigginsa (1880–1956), druga o delu oblikovalske legende Adriana Frutigerja (1928–). Mednarodna organizacija *Type Directors Club*, ki skrbi za izobraževanje svojih članov na področju tipografije, zgodovine tipografije, tipografskega oblikovanja, uporabe novih tehnologij v tipografiji, pomena tipografije kot komunikacijskega orodja, je pripravila dve razstavi. Prva je prikazovala oblikovalske rezultate vsakoletnega nagradnega natečaja, in sicer najboljši tipografski

izbor za koledarje z letnico 2005. Na drugi razstavi pa smo lahko občudovali dela nagrajencev devetega natečaja (sicer za leto 2006) za najboljšo pisavo. Za tiste, ki bi jih morebitni tipografski natečaj zanimal: za leto 2007 je že razpisan, rok za predajo no-vooblikovanih pisav je 12. januar 2007.

Jubilejna, petdeseta konferenca ATypI je prepričala, da je še vedno vodilna mednarodna konferenca, ki pokriva širše področje tipografije.

Klementina MOŽINA

Univerza v Ljubljani

VIRI

**ATypI 2006: Lisbon –
Typographical journeys**
book of abstracts, 50th conference,
ATypI 2006: Lisbon,
Edgewater, ATypI, 2006

ATypI
<<http://www.atypi.org>>
11. 9. 2006

Faculdade de Belas-Artes
<<http://www.fba.ul.pl>>
22. 9. 2006

FontLab
<<http://fontlab.com>>
9. 10. 2006

Microsoft typography
<<http://www.microsoft.com>>
9. 10. 2006

OpenType
<<http://www.adobe.com>>
9. 10. 2006

Desno slika 7.
Še delujoča lizbonska trgovina z originalnim napisom. – Četudi ne bi razumeli besedila, bi vedeli, kaj lahko kupimo v tej trgovini. Naročnik in/ali avtor napisa je bil verjetno ali ljubitelj tovrstnega tipografskega sloga ali pa ameriških vesternov.

SPLETNI TIPOGRAFSKI GESLOVNIK

Tipografski geslovník je strokovno nadaljevanje *Barvnega geslovníka*, ki je bil objavljen že pred leti in je tudi že več let dostopen na spletni strani revije Grafičar. Revija naj bi skrbela tudi za ustrezno strokovno izrazje v slovenskem jeziku. To je bilo pomembno že v preteklosti, v obdobju današnje globalizacije pa je še vedno ali pa še bolj.

Tipografski geslovník je bil v reviji Grafičar objavljen lani, v številki 5. Od letošnje jeseni je razširjena različica geslovníka (320 geselnih iztočnic) objavljena na spletni strani revije Grafičar

(www.delo.si/graficar). Geslovník je objavljen na spletni strani tudi zato, da bi se lažje in hitreje dopolnjeval, tako vsebinsko kot po številu geselnih iztočnic. Ob vsaki obsežnejši dopolnitvi, bo to v geslovníku tudi datumsko označeno.

Ob slovenskih geselnih iztočnicah so v oklepajih navedeni tudi anglosaški strokovni izrazi. Če je v tujem jeziku uporabljen več različnih izrazov, so navadno najprej navedeni tisti, ki so bolj pogosto v rabi, oziroma najprej strokovni izrazi britanske in nato izrazi ameriške angleščine.

Spletni *Tipografski geslovník* je zapisan v formatu pdf, kar naj bi omogočalo enako kakovostno rabo, ne glede na to, kateri brskalnik uporablja iskalec ali bralec gesel. Hkrati naj bi bila raba geslovníka neodvisna od uporabljanega operacijskega sistema. Zapis omogoča tudi iskanje posameznih geselnih iztočnic ali besed v slovenskem ali angleškem jeziku. Tako lahko, na primer če poznamo samo anglosaški izraz, hitro dobimo odgovor, kako posamezni tipografski izraz uporabljamo/imenujemo v slovenskem jeziku. Rezultat iskanja nam hkrati posreduje vse slovenske izraze, če je v rabi več različnih strokovnih izrazov. Rezultat iskanja nam da tudi odgovor, kateri slovenski izraz je pogostejše v rabi – ob takšni geselni iztočnici je podana razlaga. Sicer so pri izrazih oziroma geselnih iztočnicah podane ustrezne kazalke, ki nas usmerijo do osnovne razlage ali do drugih podrobnejših razlag.

Upamo, da bo za bralce revije ali obiskovalce omenjene spletne strani geslovník uporaben doprinos k njihovi strokovnosti.

Klementina MOŽINA
Univerza v Ljubljani

